

adolygiad caris 2013

gan gynnwys data 1998 – 2012

Croeso i daflen newydd CARIS sy'n disodli'r adroddiad blynyddol.

Mae 2013 yn flwyddyn fawr i CARIS. Rydym bellach yn 15 oed ac rydym wedi casglu gwybodaeth am fwy na 25,000 o fabanod o blith mwy na hanner miliwn o enedigaethau.

Diolch i chi am eich cyfraniadau a'ch cymorth dros y blynyddoedd.

Nod CARIS yw darparu data dibynadwy ar anomaleddau cynhenid yng Nghymru y gellir eu defnyddio i asesu patrymau anomaleddau, gan gynnwys clystyrau posibl a'u hachosion, ac i lywio gwaith gwasanaethau iechyd, gan gynnwys sgrinio cyn geni.

Patrymau anomaleddau

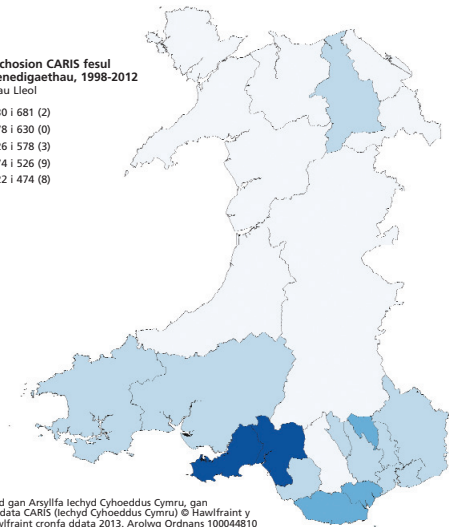
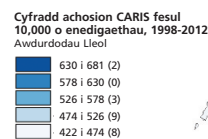
Yn ystod y cyfnod 1998-2012 hysbyswyd CARIS am 25,650 o achosion o anomaleddau cynhenid (22,039 o fabanod a anwyd yn fyw) o blith cyfanswm o 501,894 o enedigaethau (byw a marw) yng Nghymru.

- Cyfradd gros yr anomaleddau cynhenid a gofnodwyd yw 5.1%*
- Cyfradd yr anomaleddau cynhenid mewn babanod a anwyd yn fyw yw 4.4%
- Mae 85.9% o achosion yn cael eu geni'n fyw ac mae 96.7% o'r rhain yn goroesi hyd ddiwedd blwyddyn gyntaf bywyd. Mae'r cyfraddau goroesi'n lleihau po fwyaf cymhleth yw'r anomaleddau.
- Mae 57.9% o achosion yn cynnwys un anomaledd cynhenid. Mae 10.6% o achosion yn gysylltiedig ag anhwylder sylfaenol ar y cromosomau.

* Y gyfradd gros yw cyfanswm nifer yr achosion o anomaledd (p'un a yw'r beichiogrwydd yn arwain at gamesgoriad, terfynu beichiogrwydd, genedigaeth fyw neu farw-enedigaeth) wedi'i rannu â chyfanswm y genedigaethau byw a marw-enedigaeth.

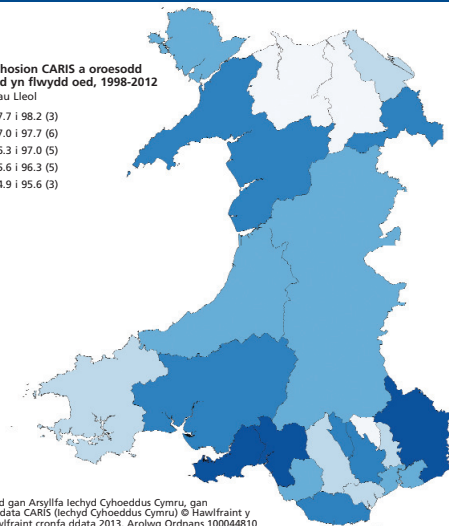
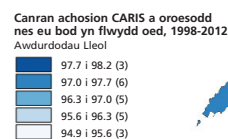

Cyfradd gros o achosion CARIS, 1998-2012

Cynhyrwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CARIS (Iechyd Cyhoeddus Cymru) © Hawffraint y Goron a hawffraint cronfa ddata 2013. Arolwg Ordians 100044810

Canran achosion CARIS a oroesodd nes eu bod yn flwydd oed, 1998-2012

Cynhyrwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CARIS (Iechyd Cyhoeddus Cymru) © Hawffraint y Goron a hawffraint cronfa ddata 2013. Arolwg Ordians 100044810

Mae cyfradd gros yr anomaleddau cynhenid a gofnodwyd yn amrywio o 4.2% yn Sir y Fflint i 6.8% yn Abertawe. Credir bod amrywiadau o ran cofnodi yn effeithio ar y cyfraddau. Mae systemau cofnodi da yn debygol o nodi achosion llai difrifol a chaiff hyn ei adlewyrchu, i ryw raddau, yn y patrymau goroesi.

Gweithio gyda gwasanaethau

Mae'r gwasanaeth **sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig** yn canfod clefydau prin ond difrifol sy'n ymateb i ymyriadau cynnar. Caiff y prawf sgrinio ei gynnal yn ddefnyddol ar y pumed diwrnod o fywyd ac mae'n rhan o ofal ôl-enedigol rheolaidd. Yng Nghymru, cyflwynwyd sgrinio ar gyfer diffyg dadhydrogenas asyl cadwyn-ganolig o fis Mehefin 2012 ymlaen ac anhwylder y crymangeloedd o fis Mehefin 2013 ymlaen.

Rydym yn canolbwyntio ar y cyflyrau metabolaidd a gaiff eu sgrinio ar ôl geni yng nghyfarfodydd CARIS eleni. Mae rhagor o fanylion ar ein gwefan ac yn www.newbornbloodspotscreeningwales.nhs.uk

Cyflyrau y gellir eu canfod drwy sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig a gofnodwyd gan CARIS, niferoedd a chymarebau genedigaethau, 1998-2012

	Nifer	Cymru	Amcangyfrif Orphanet*
Hypothyroidedd etifeddol	307	1: 1,600	1: 2,000 i 1: 4,000
Ffibrosis systig	223	1: 2,300	1: 8,000 i 1: 10,000
Ffenylcetonwria (PKU)	46	1: 10,700	1: 15,000
Anhwylderau'r crymangeloedd†	17	dd/g	1: 2000 i 1: 10,000
Diffyg dadhydrogenas asyl cadwyn-ganolig†	4	dd/g	1: 4,900 i 1: 17,000

* Amcangyfrifon Orphanet neu ymchwil sy'n gysylltiedig ag Orphanet; yn seiliedig ar ddyddiadau a phoblogaethau nad ydynt bob amser yn gymaradwy. Ffynhonnell: www.orphanet.net

† Ni ddangosir cymarebau genedigaethau oherwydd nid oedd y cyflyrau'n rhan o'r rhaglen sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yng Nghymru ar gyfer y rhan fwyaf o'r cyfnod.

Mae prosesau **canfod cyflyrau cyn geni** yn gwella yng Nghymru. Dengys data CARIS y gwelliant hwn, yn arbennig ar gyfer anomaleddau'r galon. Cafodd 56.1% o namau difrifol ar y galon eu canfod cyn geni yn ystod 2010-2012. Erbyn hyn, Cymru sydd â'r gyfradd uchaf yn y DU o ran canfod namau ar y galon cyn geni. Cafodd y gwelliant hwn ei gydnabod gan un o Wobrau GIG Cymru yn ystod 2013.

Nifer y babanod ag anomaleddau cynhenid penodol a orosodd nes eu bod yn bump oed (1998-2012)

Gyda 15 mlynedd o ddata, gall CARIS edrych yn ôl ar gyfraddau goroesi babanod ag anomaleddau dros gyfnod estynedig. Llwyddodd mwy na 90% o blant a gafodd eu geni â ffibrosis systig, spina bifida, syndrom Turner a gastrosgisis yng Nghymru i oroesi y tu hwnt i'w pen blwydd yn bump oed. Tan y 1990au, nid oedd gan fabanod a anwyd â syndrom calon chwith hypoplastig fawr o obaith o oroesi ond yn sgil datblygiad gweithdrefnau llawfeddygol newydd mae 43% o fabanod bellach yn goroesi y tu hwnt i'w pen blwydd yn bump oed.

Cyfanswm yr achosion*	Achosion a anwyd yn fyw	Anomaleddau ymysg plant 5 oed **	% y babanod a anwyd yn fyw a fu farw cyn eu pen blwydd cyntaf	% y babanod a anwyd yn fyw a fu farw rhwng eu pen blwydd 1af a'u pen blwydd yn 5 oed	% y babanod a oroesodd hyd bump oed	
140	135 (96%)	4.4	Ffibrosis systig	2	98	
236	43 (18%)	1.4	Spina bifida	5	95	
130	37 (28%)	1.2	Syndrom Turner	5	95	
181	161 (89%)	5.1	Gastrosgisis	6	1	94
629	290 (46%)	8.5	Syndrom Down	9	4	88
118	93 (79%)	2.6	Trawsddodiad	15	1	84
283	143 (51%)	3.9	Hydroceffalws	15	4	80
32	31 (97%)	0.7	TAPVC	23	6	71
119	83 (70%)	2.0	CDH	25	1	73
102	46 (45%)	0.7	HLHS	48	9	43

Ffynhonnell ddata: CARIS (Iechyd Cyhoeddus Cymru) ac Amcangyfrifon Canol Blwyddyn (ONS)* Lle mae blwyddyn diwedd beichiogrwydd rhwng 1998 a 2006. Yn cynnwys achosion o golli ffetws, terfynu beichiogrwydd, marw-enedigaethau a genedigaethau byw. Noder, oherwydd talgrynnu ni fydd y canrannau'n dod i gyfanswm o 100 bob tro. ** cyfradd fesul 10,000 o'r boblogaeth (plant 5 oed yn y cyfnod 2003-2011).

TAPVC = Cysylltiad gwythiennol ysgyfeiniol cwbl afreolaidd HLHS = Syndrom calon chwith hypoplastig CDH = Torgest lengigol gynhenid Trawsddodiad = Trawsddodiad y pibellau gwaed mawr

Ansawdd y data

Mae CARIS yn rhan o rwydwaith EUROCAT. Mae Cymru'n perfformio'n gyson dda o ran ansawdd data o gymharu â chofrestrau eraill. I gael rhagor o wybodaeth ewch i: www.eurocat-network.eu/aboutus/datacollection/dataquality/dataqualityindicators

Cysylltwch â ni

CARIS, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Lefel 3 Bloc y Gorllewin, Ysbyty Singleton, Lôn Sgeti, Abertawe SA2 8QA

Ffôn 01792 285241 (WHTN 01883 6122)

Ffacs 01792 285242 (WHTN 01883 6123)

Ebost david.tucker2@wales.nhs.uk neu anfonwch neges drwy'r fewnrywyd (gweler drosodd)

Tim CARIS (ch/ddd)
Helen Jenkins, David Tucker,
Margery Morgan, Judith Greenacre,
Val Vye a Vivian Morgan
(ddim yn y llun).